

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työnhakija-asiakkaiden pitäisi saada palvelua tasa-arvoisesti ja tasalaatuisesti vaikka asiakkaiden palvelutarve onkin erilainen. Jokaiselle laadukasta palvelua palvelutarpeen mukaisesti. Tihentyneet työnhakukeskustelut ovat hyvä asia. Hyvä, että työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen säädetään poikkeuksia 6§:ssä. Tihentyneet työnhakukeskustelut edellyttävät merkittävää lisäystä asiantuntijoiden määrässä sekä uudenlaisten työtapojen omaksumista ja osaamisen kehittämistä.

Esitetty palvelumalli vaatii reilun lisäyksen henkilöstöresurssiin TE-toimistoissa. Jää nähtäväksi onko 40 prosentin lisäys henkilöstöresurssiin edes riittävä. Työnvälitys- ja yrityspalveluiden työnhakijat ovat jo nyt aktiivisimpia TE-toimiston henkilöasiakkaita, joten muutos ei heidän kohdallaan ole mullistava. Sen sijaan työllisyyden paranemisen kannalta on olennaista aktivoida nykyistä enemmän muita TE-toimiston asiakkaita.

Henkilöstön osaamisen kehittämisen näkökulmasta tärkeintä on keskittyä uusien rekrytoitavien perehdyttämiseen ja työnhakukeskustelujen sisältöjen rakentamiseen.

Tärkeää on ymmärtää, että työnhakijan valinnanvapaus työpaikan saamisen/valinnan suhteen ei tosiasiallisesti kavennu nykymuotoisten työtarjousten johdosta. Työtarjousten velvoittavuuden poistaminen ei ole järkevää. Jos työtarjoukset eivät jatkossa ole velvoittavia, tulisi siirtyä tiedotteiden käyttämiseen.

"Jatkossa työnhakijat voisivat lähtökohtaisesti itse päättää, mitä työmahdollisuuksia hakevat ja milloin. Tämä lisäisi työnhakijoiden tosiasiallisia mahdollisuuksia vaikuttaa työnhakuunsa.

Tämä tulee vähentämään vaikutusta, jossa työnhakuun velvoittaminen voi johtaa työllistymiseen epätarkoituksenmukaiseen työhön. Epätarkoituksenmukaisuus voi ilmentyä esimerkiksi siten, ettei työ vastaa työnhakijan koulutusta ja aiempaa tulotasoa tai työn kesto tai työaika ei vastaa hakijan odotuksia. Rationaalisesti toimiva työnhakija kuitenkin hakisi itselleen mahdollisimman hyvin sopivia ja mieluisia työmahdollisuuksia." Eikö työllistymisen tuloksena ole hyvä asia, vaikka se ei tapahtuisi juuri omimmalle alalle. Eikö tässä mallissa ole nimenomaisesti tarkoituksena saada ihmiset työelämään?

Jos monialaisten palveluiden tarpeessa olevien ei tarvitse hakea työtä, miksi heidän pitää olla työnhakijana TE-toimistossa?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Tihentyneet työnhakukeskustelut edellyttävät merkittävää lisäystä asiantuntijoiden määrässä sekä uudenlaisten työtapojen omaksumista ja osaamisen kehittämistä.

Tärkeää on, että lisäresurssit saadaan käyttöön ennen uuden mallin käyttöönottoa eli vuoden alusta alkaen tulisi kyetä aloittamaan uusien asiantuntijoiden perehdyttäminen. Rekrytointien tulisi käynnistyä viimeistään marraskuussa 2021, mielellään aikaisemmin.

Työnhakukeskustelujen ja alkuvaiheen tuen lisääminen voivat lisätä työvoimapalveluiden tarvetta. Vaikutusten arvioinnissa ei ole vielä arvioitu miten paljon työvoimapalveluita tarvitaan lisää. Lisääntynyt palvelutarjonta edellyttää lisämäärärahoja palveluiden hankintaan sekä lisää henkilöstöresursseja palveluiden hankintaan ELY-keskuksissa.

Lakiesityksessä jää hieman epäselväksi mikä on nykyisten ostettujen työvoimapalveluiden (valmennukset) suhde Pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin. Mahdollisesti ostopalveluna

hankittavien lyhyiden täydentävien työnhakukeskustelujen lisäarvo asiakkaan näkökulmasta ei ole selkeä.

Hyvä asia että osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voidaan järjestää ostopalveluina. Tulee tuki lisäämään työhönvalmentajan ostopalvelu tarvetta, koska voidaan vaan järjestää henkilökohtaisena palveluna.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Alkuvaiheen tehostettu palveluprosessi edistää asiakkaiden nopeampaa työllistymistä, edellyttäen että alueella on avoimia työpaikkoja tarjolla.

Mikäli avoimia työpaikkoja on alueella rajallinen määrä tarjolla ja kaikki työnhakijat hakevat aktiivisesti työtä voi työnantajille /tulevien hakemusten määrä olla aiempaa suurempi. Tämä voi olla positiivinen tai negatiivinen asia riippuen hakijoiden soveltuvuudesta kyseisiin työpaikkoihin.

Osa yrityksistä toimii mieluiten suljetuin toimeksiannoin, hakijoiden hakuvelvoite voi haitata näitä yrityksiä. Kuten esityksessä on todettu, yritysvaikutuksia on todella vaikea ennakoida.

Avoimien hakemusten rasietta yrityksissä vähentää TE-toimiston apu hakijoiden esittelyssä ja piilotyöpaikkojen täytössä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Tulevat toimitilat eivät vastaa aikaisempaa tiheämpää asiakkaankohtaamista kasvokkain.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Tihentyneet työnhakukeskustelut ovat hyvä asia. Hyvä, että työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen säädetään poikkeuksia 2. luvun 6§:ssä. Asiakkaiden yhdenvertaisuuden takia on tärkeää määritellä missä tilanteissa poikkeusta voidaan käyttää.

Eri asiakkaiden palveluprosessi on erilainen eri asiakkaille ja aika monimutkainen. Vaatii paljon hallinnosta työtä.

Asiakkaiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille on tavoitteena. Koulutuksessa olevan työnhakuvelvoite ei ole välttämättä kuitenkaan ole toimiva. Koulutukset ovat yleensä lyhytkestoisia ja työnhakuvelvoite voi lisätä koulutusten keskeyttämisiä ja tämä voi nostaa koulutusten hintoja ajan kanssa.

Alkuhaastattelun rooli asiakkaan palvelun jatkon kannalta on keskeinen (palveluprosessissa) ja se tulee hoitaa hyvin. Työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä keskusteluissa työnvälitysasioiden tulee olla aina mukana.

Työssä olevien haastattelemine ei voi olla prioriteetti ykkösessä. Määräaikaisesti lomautettujen, työssä olevien ja opiskelijoiden tavoittaminen haastatteluun 5 arkipäivässä on haastavaa ja ilmeisen tarpeetonta.

Suunnitelman toteutumisen seuranta on hyvä/tarkoituksenmukaista toteuttaa sähköisessä palvelussa.

Kasvokkain tehtävä työnhakuhaastattelu on perusteltu työnhaun alussa, mutta työnhaun pitkittyessä tulisi myös video- ja puhelinyhteyksin tehtäviä haastatteluja olla mahdollista tehdä harkinnan mukaan. Huomioitava julkiset kulkuyhteydet ja alueelliset eroavaisuudet etäisyyksissä. Alkuhaastattelu järjestetään toimistolla/kasvokkain, jos se on asiakkaan näkökulmasta kohtuullista.

Ensimmäisen kolmen kuukauden tiiviin jakson osalta on selkeästi määriteltävä, ketä se koskee. Kaikkia vai työttömiä ja työttömyysuhan alaisia?

Onko tarkoituksenmukaista velvoittaa esim. perhevapaalla olevaa tiiviille palvelujaksolle? Tai muita työvoiman ulkopuolella olevia? Näille hakijoille ei ole

edes sanktioita.

Ostopalveluiden hankinnassa tulee ottaa huomioon, että suuri osa työnhakunsa aloittaneista työllistyy ensimmäisen kolmen kuukauden aikana työmarkkinoille. Työttömyyden pitkittyessä ostopalveluiden rooli on perustellumpi. "Jos työnhakija on yli kuukauden kestävissä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa taikka hän opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä." Kai yksi haastattelu riittää?

Ristiriita: Jos ei ole pitänyt työnhakua voimassa palkkatukijakson aikana, ei työnhakukeskustelua. Työhaun pitää olla voimassa palkkatuen aikana.

Miksi oman esittelyn jättämisen pitäisi olla vapaaehtoista, jos on työnhakija ja on olemassa järjestelmä, joka on työttömiä varten?

Riittääkö kaikilla työmarkkina-alueilla sisältöä viiteen työnhakukeskusteluun kolmen kuukauden aikana? Kasvukeskuksissa on koko ajan työpaikkoja auki kaikille aloille, mutta pienemmissä maakunnissa tilanne voi olla toinen. Koko Suomi huomioitava. Puolen vuoden työnhakujakson ylittävältä ajalta 2 täydentävää työnhakukeskustelua tuntuu haasteelliselta toteuttaa, katso kommentti edellä. Puolen vuoden jälkeen keskustelun fokusta tulisi kääntää osaamisen kehittämiseen/koulutautumiseen sekä työllistymisen tukimahdollisuuksien ja työkyvyn selvittämiseen. Työttömyyden syihin tulee porautua vahvemmin tässä vaiheessa.

Eriyishuomioita koto-asiakkaiden osalta:

Mihin jtypl:n pykäliin ja momentteihin kotolain mukaisen alkukartoituksen sisältöä esitetään kuuluvaksi (=2 luvun 5 §:n 2 momentin 1 kohta)?

Kotolain mukainen alkukartoitushan luo TE-toimiston asiantuntijoille pohjan ohjaus- ja palvelutarpeen arvioimiseen osana sitten luotavaa kotoutumissuunnitelmaa. Alkukartoituksen toimenpiteet ovat mielestämme enemmän liitettävissä pohjoismaisen työvoimapalvelun ”alkuhaastattelun toimenpiteisiin” eli jtypl:n 7 §:ään kuin nyt kotolain viittaamaan jtypl:n 5 §:ään. Työnhakukeskustelun 8 § toimet ovat sen sijaan rinnastettavissa kotoutumislain mukaisiin kotoutumissuunnitelman toimenpiteisiin 14 §.

Lisäksi on hyvä huomioida, että esityksessä ei ole esitetty muutoksia alla oleviin kotolaissa kirjattuihin aikamääreisiin:

- Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. (28.12.2012/919) (Kotolaki 10 §)

- Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus. (Kotolaki 13 §)

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Täysi työnhakuvelvollisuus koulutuksen lopussa on käytännössä teoreettinen, mikäli tavoitteena on että henkilö suorittaa koulutuksen loppuun. Tärkeää työllistymisen näkökulmasta on että henkilö saa ammatin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työttömyysturvamenettelyyn liittyen ei tule tehdä sellaista työtä, joka ei konkreettisesti vaikuta asiakkaan etuuden saantiin/menettämiseen (muistutukset ja huomautukset). Näiden tulisi tulla automaattisesti järjestelmästä, ei asiantuntijatyönä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Täysi työnhakuvelvollisuus koulutuksen lopussa on käytännössä teoreettinen, mikäli tavoitteena kuitenkin on että henkilö suorittaa koulutuksen loppuun. Tärkeää työllistymisen näkökulmasta on kuitenkin se että henkilö saa ammatin. Lääkäri voi olla sitä mieltä että työkykyä ei ole jäljellä, mutta vakuutusyhtiö on eri mieltä eikä myönnä etuutta sen perusteella. Onko henkilö terveydellistä syistä työkyvytön? Määritteleekö sen TE-toimiston asiantuntija? Miten niiden asiakkaiden kanssa toimitaan jolla on akuutti päihdeongelma, mutta ei ole lääkärin toteamaa terveydellistä rajoitetta. Ongelma voi olla ilmeinen jo työnhaun alkuvaiheessa. Täysi työnhakuvelvoite tuntuu väärältä.

Yhdessä kohtaa lukee että työnhakuvelvollisuutta ei aseteta mikäli on monialaisen palvelun tarve ja toisessa kohdassa kumotaan että TYP asiakkuus ei ole peruste olla asettamatta työnhakuvelvoitetta. Kumpi pätee?

Riittääkö että asiakas on ilmoittautunut 4 eri vuokratyöyritykseen ja pitää sen aktiivisena sinne? Täyttää siten työnhakuvelvollisuuden jatkossakin?

Hakuvelvoitteen alentamisen perusteet ovat sekavat: esim. onko alentamisen perusteena lyhyt vai pitkä työkokemus? Työmarkkinatilanteen vaikutus puolestaan nimenomaisesti pitäisi olla yksi keskeisistä syistä alentaa velvoitetta.

Lomautettujen hakuvelvoite on todennäköisesti henkisesti hyvin hankala niin yrittäjille ja kuin lomautetuille henkilöillekin.

Pitkittänyt työttömyys ja/tai monialaisten palveluiden asiakkuus ei voi kategorisesti poistaa hakuelvoitetta.

Jos hakija on työllistymässä, miksi hänen pitäisi hakea lyhyempiä työmahdollisuuksia ennen työn alkamista veloitteen täyttääkseen? Tieto työstä ei useinkaan tule pääosin kovin paljon ennen työn alkamista. Hakuelvoitteen voisi rajoittaa koskemaan esimerkiksi kausityöhön työllistyviä.

Voidaanko edellyttää, että hakija hakee yrittäjätyömahdollisuuksia? Tarkoitetaanko tällä kevytyrittäjyyttä/ laskutustyötä vai oikeaa yrittäjyyttä? Työnhakijan ei voi edellyttää aloittavan yritystoimintaa. Yrittäjät eivät saa normaalisti työttömyysturvaa, miksi siis heillä pitäisi olla työnhakuelvoite ja sitä pitäisi seurata? Miksi yrittäjät ovat mukana pohjoismaisessa mallissa ylipäätään?

Työttömyysturvan suhteen TE-toimiston asiantuntijoiden päälle vyörytetään paljon vastuuta. Asiakkaan vastuu jää ohueksi. Tarvitaan asiantuntijoille erittäin tarkat ohjeet hakuelvoitteen määrästä kussakin tapauksessa (toimialat, työmarkkinatilanne, työn soveltuvuus, henkilön työkykyyn tai koulutustasoon liittyvät asiat, työttömyyden kesto jne.)

Työnhakuelvollisuuden alentaminen pitkäaikaisesti esim. pienillä, syrjäisillä paikkakunnilla on usein välttämätöntä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuelvollisuudesta?

Osa asiakkaista jotka ovat kolmannella sektorilla töissä eivät kykene muihin kuin osa-aika töihin, heille työnhakuelvollisuuden asettaminen ei ole tarkoituksenmukaista?

Osa-aikaista työtä tekevien ja osa-aikaisesti lomautettujen hakuelvoitteen asettamisessa tulisi voida käyttää harkintaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuelvollisuudesta?

Miksi koulutuksen aikana on työnhakuvelvoite? Perusteltua olisi olla velvoite vasta koulutuksen loppuvaiheessa. Erittäin lyhyiden koulutusten aikana voisi olla hakuvelvoite. Esimerkiksi RekryKoulutuksen aikana ei voi olla hakuvelvoitetta.

Työtarjouksia yli kuukauden kestävässä koulutuksessa tai omossa olevalle. Kyllä vai ei? Vai velvoittavat työtarjoukset vasta 6 kk jälkeen? Sivulla 37 ristiriitaisuus.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Hyvä, että TE-toimistolla on harkintavaltaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiseen painavista syistä. 3. luku 9 §

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työttömyysturvaseuraamusten porrastaminen tulee tehdä erittäin selkeäksi ja asiantuntijoille asianmukaiset työohjeet toimeenpanoa varten. Jos tässä asiassa ilmenee epäselvyyksiä, tulee todennäköisesti paljon ongelmia.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Pohjanmaan TE-toimisto

Kauppi Eeva-Maria

Pohjanmaan TE-toimisto - Pohjanmaan TE-toimisto